

GÄSTPENNAN

Av Mikael Grennard

Om allroundhunden – reflektioner om dess tillgång vid jakt på annat vilt än fågel

Jag läser alltid Svensk Vorsteh med mycket stort intresse varje gång den kommer, men trots den passionerade fågeljägare jag är har jag förvånats över att det skrivs väldigt lite om våra raser och deras användning vid klövviltjakt. Jag undrar varför inte fler av oss utnyttjar den potential vi faktiskt har i våra fantastiska hundar. Det verkar som om allround för vissa inskränker sig till att våra hundar står för fågel och de är goda apportörer vid andjakten. För mig betyder allround något helt annat och det finns för närvarande inget vilt jag inte jagar med min hund. Jag vill därför med denna "Gästpenna" dela med mig av funderingar kring klövviltjakten och våra raser.

Min första kontakt över huvud taget med ett strävhaar var för femton år sedan när en god väns hund, Donna, drev ett rådjur rätt i knäet på mig. Då min vän sedan åkte utomlands under två veckor skötte jag om Donna. Sedan dess kommer det nog alltid att finnas strävhaar i mitt hus. Som boendes och jagandes i Sörmland, ett mycket klövvilttätt landskap, har jag under åren haft mycket stor nytta och glädje av de strävhaar jag haft. Mitt första strävhaar har en bra bit över 100 fyrfota vilt på sin meritlista, allt från harar till älgar och vildsvin. Märkligt nog träffar jag allt som oftast jägare som har sin vorsteh i bilen under jakten. Den är med av sociala skäl eller för att de där hemma inte vill passa den då husse är på jakt. Har hunden tur kan den få göra ett eftersök, men jaga klövvilt med den vill man sällan. Tyvärr är fågel-tillgången hos de flesta av oss inte vad man önskar att den vore. Inte för att hålla en ren fågelhund sysselsatt i varje fall. Av de cirka 70 jakt dagar jag själv skrapar ihop på ett år är det endast under 20 av dessa som vi talar om ren fågeljakt. Resten är klövviltjakter på egna marker, som gäst eller som hundförare på olika gods och gårdar i Sörmland.

Min hundgård rymmer idag kombinationen strävhaar och wachtelhundar. Enligt min uppfattning en alldeles utmärkt kombination. Beroende på vilket typ av sår som ska jagas väljer jag helt enkelt hund. Är det en större sår där vilt kan tänkas bukta är det oftast en wachtel som får jobba. Men talar vi om det typiska sörmländska landskapet med fält insprängt av holmar och mindre sårar blir ofta vorsteh det självklara valet.

Heute im Schilfwasser und morgen im Feld.....

Vorstehhunden är tänkt som en riktig *alljakthund* och som sådan har jag sett den användas i Tyskland. Där betraktas den också som "den lilla markägarens hund". Den är även hunden för den som har möjlighet att hålla endast *en* hund. Därför ska den kunna stå för småvilt, hare såväl som fältfågel. Den ska kunna sitta vid sin ägares sida under andsträcken. Hunden ska även jaga fram det vilt som finns i skog och tätningar, oavsett om det är klövvilt eller räv. Den ska kunna spåra och helst kunna ta ner eller avliva skadat vilt av alla de slag.

En för fågel injagad vorsteh med några år på nacken är en strålande resurs i de flesta jaktsammanhang. Då har grunddressyren och den goda förarkontakten hunnit bli befäst. Detta brukar resultera i en hund som i skogen presterar ett effektivt sök samt jagar självständigt utan att gå ur hand.

För ett lämpligt jaktbeteende vid klövviltjakt gäller samma krav som vid fågeljakt. Mina hundar har i sällsynta fall presterat drevarbeten (ren förföljelse) som varat mycket längre än någon minut upp till tre. Det har oftast inträffat när ett vilt gått ut över ett fält och synintrycket av den ack så frestande vita spegeln syntes guppa över fältet tagit över handen. Dessa drevtider resulterar ofta i att viltet flyttat sig bortåt 700 m, om inte mer, från själva upptaget. Så som vi

jagar i våra trakter har viltet många gånger gått igenom passlinjen vid det laget. Om inte annat så händer det ofta under den fas när viltet lugnar ner sig och söker nytt tillhåll. Men som alltid med hundar är de individer. Ibland ser man hundar som varit i de bästa händer, men har ett för ändamålet allt för stort intresse för fyrfota vilt för att vara lämpade för uppgiften.

Jag tycker att hundföraren och hundens uppgift är att presentera vilt för sina kamrater - skyttarna. Det finns dock de som tycker att det är lite "macho" att få avliva vilt som deras fantastiskt skarpa hund tagit (dessa känns oftast igen genom sina ovanligt långa knivar, s k. Hirschfänger). Egentligen på flera sätt oacceptabelt om det sker regelmässigt. Men faktum är att hundar då och då överraskar och tar vilt i legan, främst då rådjur. Detta ser man oftast på snabbsprungna och vinddrivande raser som vorsteh, jaktlabradorer och de i Sörmland vanliga korsningarna mellan wachtel, terrier och någon av de högbenta spetsraserna. Jag har sett hundar utvecklas till att bli specialister på att överraska vilt i lega. Man ser tydligt hur de utvecklat en metod att runda snår och tätningar på fågelhundars vis, rätt i vind, lokalisera och sedan ta viltet då det lämnar legan. En av mina "hundförarkollegor" samlade mer eller mindre på dovhjortsvansar en tid då hans hund lyckades "knipsa" svansen när hjorten gick ur lega. Det finns dock ett mycket bra botemedel mot dessa olater. Bjällran. Genom att använda bjällran redan från första gång, kommer hunden aldrig att på samma sätt lyckas lära sig överraska vilt. Skadat eller sjukt vilt, som givetvis ska tas, hinner normalt en hund ifatt i alla fall. Grovt uppskattat är det så att om tio vilt lämnar såten kommer kanske tre med hunden efter sig. Övriga sju kommer lugnt ut stötta av bjällrans skrammel. Dessa erbjuder sällan några direkt svåra skott heller. En annan icke föraktlig fördel med bjällran är att den ger dig som hundförare mycket stora chanser till skott. På samma sätt som ett rådjur buktar för en långsam tax, som den ständigt hör var den går fram, buktar gärna viltet gärna för en annalkande bjällra. När de sedan försöker ta sig bakåt mot drevriktningen gäller det för hundföraren att vara både tyst och alert. Inte sällan har jag som hundförare fått skjuta mer än de utställda skyttarna.

Här, Esta utrustad med bjällran, reflexer samt pejlhalsband. Pejlen är mest med för att hitta en eventuellt skadad hund.



Vorstehn och eftersöket

När vi sedan kommer till kapitlet om eftersöket finns det även där en del att säga. Helt klart är att våra raser ofta är mer svårlästa och stretiga än de mer lågsniffande och spårnoga raserna, och får därför inte jämföras med dessa. Tror av egen erfarenhet att en vorsteh utan vidare kan jobba i en vittringskorridor på 4 meter, utan att för den skull sägas ha dålig spårkontakt. Det kan många gånger kännas lite svårt att lita på en hund med ett sådant spårsätt. De kan tränas till ett mer spårnoga arbetssätt. Men med tilltagande erfarenhet brukar viljan att nå bytet resultera i ett mer hetsigt och mindre spårnoga arbetssätt. Erfarenheten har dock lärt mig att här gäller det att lita på sin hund, för det är så den arbetar. Vi får aldrig glömma att det är en mångsidig generalist vi har i spårlinan. Självt har jag aldrig heller sett en vorsteh som inte instinktivt vet vad den ska göra då man spårat fram till ett skadat vilt som lämnar legan. Av de 20-tal eftersök jag gör på ett år är de flesta tack och lov rena ”dödsök”. Men då viltet är så friskt att det kommer undan mig, kommer det sällan undan min hund.

Ria har spårat rätt på rådjuret



Vorstehn som alternativ vid jakt på vildsvin

I dagens jaktpress skrivs metervis om vildsvin och jakten på dessa. I mina omgivningar har vi haft detta vilt ett tag och jagat det sedan tidigt 90-tal. Även till jakten på detta vilt anser jag att vorstehn står sig mycket bra i jämförelse med andra hundraser. Tveklöst finns specialister som presterar mycket fina arbeten, ställer viltet och skapar skottchanser för både skyttar och hundförare. Men som den generalist vorstehn är, så är den definitivt ett klart alternativ vid jakter i grismarker.

En bra vorsteh får framför allt fart på grisarna, men har även skärpan och viljan att ställa gris. Normalt låter sig inte en gris drivas speciellt långt eftersom dess fysiologiska förutsättningar för detta är ganska dåliga. När grisen ledsnat på förföljelsen väljer den endera att ställa sig i en trygg tätning, eller att försöka skrämman bort sin förföljare genom utfall. Händer det senare,

och om hunden har den rätta skärpan, resulterar detta ofta i ett ståndarbete. Ställer den sig i en tätning är det inte alla hundar som har modet att få ut grisarna. På gott och ont. Det kan vara ett riskabelt företag för hunden beroende på vad som finns där inne. Är hunden av det skarpare slaget och ”ligger på”, kommer grisen att försöka skrämman bort hunden genom utfall. Under sådana utfall till mer öppen terräng kan den tursamme hundföraren erbjudas goda chanser till skott. Om modet saknas övergår ofta arbetet till att hunden skäller grovt utanför tätningen. I vad man kanske skulle kunna kalla ett falskt ståndarbete, eftersom hunden i egentlig mening inte har riktig kontakt med djuret. Den påpasslige hundföraren kan då ta tillfället i akt och hjälpa hunden få loss grisarna genom att helt sonika gå in i tätningen. Är inte tätningen för stor brukar detta företag lyckas och grisarna söker en ny tätning. På väg dit exponerar de sig måhända för skyttar. Men om tätningen är av det större slaget kan det vara omöjligt att komma till resultat med en hund som saknar det rätta modet att aktivt söka rätt på grisarna inne i tätningen.

Vorstehraserna beskrivs många gånger som för stora och klumpiga för att använda till jakt på vildsvin. Detta är inom vissa ramar också riktigt. Vad som däremot bör finnas med i argumentationen är att våra hundar - enligt min erfarenhet - ofta jagar förhållandevis klokare än vissa ”dumskarpar” raser. Visst är de som jag elakt kallar ”dumskarpar” många gånger mer effektiva och får ut fler grisar ur såten. Men ofta får dagen avbrytas tidigare än planerat, och får istället avslutas hos någon veterinär. Jag har dock sällan varit med om att någon vorstehund skadas allvarligt. När någon ”sprättas” talar vi oftast om skador i bakre delen av kroppen, ytliga muskelskador i bakben etc. Skador som tyder på att hunden inte kommit undan riktigt när grisen gått till angrepp.

En skada som denna i låret på en Münsterländer är långtifrån så farlig som den ser ut. Efter ett tiotal stygn och två veckors vila jagade hunden för fullt igen.



Skador hos dem som jag benämner ”dumskarpa”, som försöker attackera grisen front mot front, finner man i bogar och bål. Betydligt allvarligare skador där grisens betar penetrerar själva kroppshålan och skadar vitala organ. Ånyo gäller detta med att de alla är olika individer, och visst finns det ”dumskarpa” vorsteh.

Ett sånt har stick kan vara långt värre än det egentligen ser ut. Är det bara tillräckligt djupt ligger t ex lungorna illa till. Korsning Vit älghund/Wachtel.



Vi bor i ett land med stora geografiskt spridda jaktliga förutsättningar. I det jag skrivit utgår jag helt och hållet från mina egna. Där jag jagar finns användning för väldigt många olika egenskaper hos hundarna. Jag har vänner som håller upp till fyra olika raser för att kunna fylla sina jaktliga behov. Jag har visserligen två, men skulle nog om jag inte var "jakttok" klara mig rätt så gott med strävvhåren.

Vi har hundar med så många jaktliga strängar på sin lyra att de flesta av oss aldrig kommer att använda ens hälften av dem. Det känns ytterst viktigt att vi verkligen värnar om dessa egenskaper. Fullbruksprovet, som några eldsjälur lagt ned ett stort arbete på, är verkligen ett stort steg i rätt riktning. Av någon anledning saknas själva stötjaktsmomentet i den svenska provformen. Tyvärr verkar intresset för FBP något svalt. Är det så att vi saknar hundar lämpade för uppgiften? Eller är det så att vi inte finner FBP intressant eftersom vi bara jagar fågel med våra hundar?